

навчання : [навчальний посібник] / С. Є. Максимов. – Київ : «Ленвіт», 2007. – 416 с.

УДК 811.111'42

РЕФЕРЕНЦІЙНА І РЕЛЯЦІЙНА КОГЕРЕНТНІСТЬ

Маслова Т.Б.

викладач кафедри англійської мови

технічного спрямування №1

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут»

Когерентність (англ. *coherence*, нім. *Kohärenz*) – текстово-дискурсивна категорія, яка означає змістовну цілісність і реалізується на семантичному рівні у вигляді єдиної макроструктури тексту як комунікативної одиниці завдяки взаємозалежності складових самого тексту та їх співвіднесеності із знаннями учасників комунікації.

На рівні тексту виокремлюють референційну і реляційну когерентність [2]. Перша забезпечується повторним згадуванням описуваних об'єктів, явищ і процесів, друга – реляційними зв'язками між повнозначними словами, синтагмами і реченнями на основі логічних або асоціативних зв'язків [1; 4].

Референційна когерентність включає в себе [2, с. 66–68; 3]:

- рекуренцію, тобто повтор лексичних одиниць;
- синонімічні вирази;
- проформи, а саме – займенники, прислівники й займенникові прислівники, які функціонують у якості еквівалентів лексичних одиниць, фрагментів, або цілих речень;
- гіпоніми та гіпероніми, які позначають відповідно видові і родові поняття.

У разі якщо співвідношення між словом та референтом ґрунтується не на повній тотожності, а наприклад зв'язку типу «частина – ціле», референція є частковою [4].

Загалом, можна виділити ендофоричну референцію, яка уособлює анафоро-катафоричні логічні, змістовні зв'язки і інтерпретується в контексті, створеним на рівні тексту, та екзофоричну референцію, яка пов'язує текстову інформацію з референтом поза межами тексту, і тому вимагає відповідного аналізу і співвіднесення з предметами, явищами, або процесами об'єктивного світу [3, с. 268; 4].

У свою чергу реляційна когерентність встановлює відношення між (по)діями і пов'язує окремі речення/ висловлювання у зв'язний текст/ дискурс за допомогою різних типів логічного зв'язку, виражених найчастіше експліцитно у вигляді дискурсивних маркерів (сполучники сурядного і підрядного зв'язку, вставні слова, прийменникові вирази) [7], серед яких –

- сурядний зв'язок: адитивність й альтернативність;
- темпоральність: умовність, наступність, одночасність, передчасність дій;
- однонаправлена причинність: мета, причина, наслідок, модальність, інструментальність;
- різнонаправлена причинність: протиставність, допустовість;
- специфікація: експлікація, рестрикція;
- порівнюваність: порівняння, пропорціональність [3, с. 270–280].

Окрім цього, реляційна когерентність досягається за допомогою знаків пунктуації, графічного оформлення, синтаксичних структур, граматичних категорій часу, способу і стану дієслів, засобів вираження модальності тощо. Різноманітність типів зв'язку реляційної когерентності, а також засобів їх вираження, в тому числі і імпліцитних, активно досліджується лінгвістами з часів виникнення і в рамках розвитку теорії риторичних структур. Зокрема, є спроби класифікувати їх за бінарним принципом [5, с. 143] на семантичні та

прагматичні зв'язки, в залежності від того, чи ґрунтуються вони на реально існуючих, фактичних відношеннях, чи лише виражають думку мовця.

Слід зазначити, що для кращого порозуміння між мовцем і слухачем (автором і читачем) зв'язність представленої інформації забезпечують також метакомунікативні засоби, які дозволяють зрозуміти інтенцію мовця/ автора, допомагають орієнтуватися у тексті і акцентують увагу слухача/ читача на важливій інформації [6]. Наприклад, такими метакомунікативними засобами у науковому спілкуванні є зазначення цільової аудиторії, мети та завдання, які ставить перед собою автор-науковець, посилання на попередні й наступні розділи наукового тексту, наведення дефініцій термінологічних одиниць, графічна візуалізація даних (напр., рисунки, діаграми, таблиці) і т.д. [2, с. 72].

Таким чином, референційна когерентність, вказуючи на референтів, презентованих у контексті, або існуючих у реальності, сприяє розгортанню тематичної прогресії комунікації і взаємному порозумінню мовців. Реляційна когерентність, з іншого боку, слугує побудові зв'язного тексту й досягненню цілісності дискурсу, встановлюючи зв'язки між пропозиціями висловлювань.

Література

1. Маслова Т.Б. Кореперентність як основна умова зв'язності англомовних текстів наукового стилю / Т. Б. Маслова. – Мова і культура. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. – Вип. 15. – Т. V (159). – С. 206–212.

2. Міщенко А. Л. Лінгвістика фахових мов та сучасна модель науково-технічного перекладу (на прикладі німецькомовної фахової комунікації) : Монографія / А. Л. Міщенко. – Вінниця : «Нова Книга», 2013. – 448 с.

3. Мультилінгвальна текстова комунікація у світлі сучасних лінгвістичних технологій (на матеріалі технічної документації) [Текст] : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.21 / А. Л. Міщенко; Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : [б. и.], 2015. – 503 с.

4. Kļaušņa K. Referentielle und relationale Kohärenz im deutschen und lettischen Bericht / Kristīne Kļaušņa. – Studies about Languages, № 7, 2005. – [online] – Retrieved from : http://www.kalbos.lt/zurnalai/07_numeris/07.pdf

5. Language Comprehension : A Biological Perspective / [edited by] Angela D. Friederici. –Springer Science & Business Media, 2012. – 316 p.

6. Maslova T. Metadiscourse markers of academic and professional English / Tetiana Maslova // Глобальні зміни в Україні : глобальні зміни в викладанні англійської мови в Україні: тези доповідей (англ. мовою) / Укл. А. Раду, Ред. А. Раду, Л. Кузнецова. –Львів : ПП «Марусич», 2016. – С. 123–124.

7. Text Representation : Linguistic and Psycholinguistic Aspects / [edited by] Ted Sanders, Joost Schilperoord, Wilbert Spooren. – John Benjamins Publishing, 2001. – 363 p.

УДК 81

PECULIARITIES OF “FALSE FRIENDS” TRANSLATION IN MEDICAL TERMINOLOGY

Maryna Melashchenko

Phd, Senior Lecturer

Svetlana Efendiieva

Lecturer

Higher medical educational institution

"Ukrainian Medical Stomatological Academy"

Medical translation is one of the most in demand, most complex and most procedural types of translation. This kind of translation is characterized by some constant features that define its complexity. Translation of medical terms requires from the translator wide experience and competence in terminology. The key requirement of this translation is accurate translations in medical diagnoses. Depending on the type of translation, consequences of altering the sense of origin can